

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 211/07-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. septembra 2007 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. B. Š., Č., zastúpenej advokátom JUDr. J. K., K., ktorou namieta porušenie svojich základných práv na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny podľa čl. 41 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaniach vedených pod sp. zn. 11 P 18/1995 a sp. zn. 10 C 684/1998, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. B. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. júna 2007 doručená sťažnosť Ing. B. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich

základných práv na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny podľa čl. 41 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 11 P 18/1995 a sp. zn. 10 C 684/1998.

Sťažovateľka v sťažnosti poukázala na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 281/03 zo 7. apríla 2004, v ktorom ústavný súd o. i. už prikázal okresnému súdu v namietaných konaniach konať bez zbytočných priet'ahov, avšak napriek tomuto príkazu to tak podľa nej nie je, pretože v jej právnych veciach nebolo právoplatne rozhodnuté.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 11 P 18/1995 sa rozhodovalo o zverení vtedy ešte maloletej dcéry sťažovateľky do jej výchovy a o výživnom. Hoci sa maloletá dcéra medzitým stala plnoletou, vyštudovala a vydala sa, okresný súd podľa sťažovateľky svojou nečinnosťou a priet'ahmi nebol dodnes schopný zabezpečiť pre ňu primerané výživné zo strany jej otca.

Rozsudkom okresného súdu č. k. 11 P 18/1995-522 z 12. apríla 2007 bol návrh na zvýšenie výživného zamietnutý, pretože podľa názoru okresného súdu v rozhodujúcom období nedošlo k takej zmene pomerov, ktorá by odôvodňovala priznanie zvýšeného výživného. Rozsudok dosiaľ nie je právoplatný, pretože sťažovateľka sa spolu s plnoletou dcérou proti tomuto „rozsudku ako nespravodlivému odvolala (...), vec teda nie je do dnešného dňa ukončená, celá ťarcha výživy ostala na matke Ing. B. Š.“.

Na okresnom súde sa viedlo aj konanie o rozvod manželstva sťažovateľky, a to pod sp. zn. 10 C 684/1998. Rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 684/98-23 z 28. júla 1990 nadobudol 31. augusta 1998 právoplatnosť v časti, v ktorej okresný súd rozhodol o rozvode manželstva a zverení maloletej dcéry do výchovy sťažovateľky na čas po rozvode. V rámci tohto konania sa rozhodovalo aj o výživnom na čas po rozvode manželstva. Podľa sťažovateľky vec ohľadom výživného dodnes nebola právoplatne skončená, keďže pre pochybenie okresného súdu nebolo dosiaľ doručené právoplatné rozhodnutie. Je to tak

preto, že podľa rozsudku okresného súdu č. k. 10 C 684/1998-138 z 29. októbra 2002, ktorý nadobudol právoplatnosť 6. marca 2003, bolo v dôsledku zjavnej nesprávnosti jeho výroku stanovené platiť výživné nesprávnej procesnej strane – sťažovateľke, ktorej bola maloletá dcéra zverená do výchovy, namiesto otca maloletej.

Z rozsudku okresného súdu č. k. 10 C 684/1998-138 z 29. októbra 2002 vyplýva, že *„odporca je povinný prispievať na výživu A. Š. (...) výživným v sume 2 500 Sk od právoplatnosti rozhodnutia o rozvode“*. Dlhé výživné za minulé obdobie v sume 25 200 Sk bol *„odporca povinný platiť k rukám Ing. B. Š.“* a odo dňa plnoletosti maloletej dcéry priamo jej. Z kontextu odôvodnenia rozsudku je zrejmé, že išlo o zjavnú nesprávnosť okresného súdu, keď vo výroku označil „odporcu“, teda sťažovateľku, za osobu povinnú prispievať na výživné, pričom otec maloletej bol v tomto konaní „navrhovateľom“. Sťažovateľka proti tomuto rozsudku ako *„nespravodlivému, protiprávnemu a úplne nelogickému a nezmyselnému bez právneho podkladu“*, v ktorom bola zaviazaná prispievať sama sebe na výživu jej maloletej dcéry, podala 16. júna 2004 odvolanie. Okresný súd 8. júla 2004 vydal opravné uznesenie, ktorým opravil výrok rozsudku z 29. októbra 2002.

Z uznesenia Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 30/04 z 1. decembra 2004 vyplýva, že odvolanie sťažovateľky bolo odmietnuté, pretože podľa zistenia krajského súdu bol rozsudok okresného súdu doručený právnenému zástupcovi sťažovateľky 11. februára 2003, a preto odvolanie podané sťažovateľkou až v roku 2004 treba považovať za oneskorene podané. Pokiaľ ide o odvolanie proti opravnému uzneseniu okresného súdu z 8. júla 2004 vydanému v súvislosti s rozsudkom okresného súdu z 29. októbra 2002, o tomto bolo rozhodnuté samostatným uznesením po odstránení formálno-procesných nedostatkov v konaní vedenom okresným súdom, keď krajský súd uznesením sp. zn. 9 Co 40/2007 potvrdil označené opravné uznesenie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti navrhla ústavnému súdu, aby takto rozhodol:

„Okresný súd v Čadci, ktorý je príslušným všeobecným súdom navrhovateľky vo veci 11 P/18/95 svojou nečinnosťou, nerovnosťou pred súdom, nespravodlivosťou porušil jej

základné práva navrhovateľky ako aj zákonnej zást. dcéry A. podľa čl. 48, ods. 2, Ústavy SR, čl. 47, ods. 3, Ústavy SR a čl. 41 ods. 1 a ods. 5, Ústavy Slovenskej republiky.

Okresný súd v Čadci, ktorý je príslušným všeobecným súdom navrhovateľky vo veci 10 C 684/95 svojou nečinnosťou a nespravodlivosťou porušil jej základné práva ako aj zákonnej zást. dcéry A. podľa čl. 48, ods. 2, Ústavy SR a čl. 41 ods. 1 a ods. 5, Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd priznáva navrhovateľke primerané zadosťučinenie vo výške 398.000,- Sk, ktoré je Okresný súd v Čadci povinný zaplatiť navrhovateľke do 3 dní.

Ústavný súd priznáva trovy konania právnej pomoci JUDr. J. K. vo výške 6.296,- Sk.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 41 ods. 1 ústavy manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.

Podľa čl. 41 ods. 5 ústavy rodičia, ktorí sa starajú o deti, majú právo na pomoc štátu.

Podľa čl. 47 ústavy má každý právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom (ods. 2). Všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní (ods. 3).

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (*mutatis mutandis* I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Podľa ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde jednou z podmienok prijatia sťažnosti fyzickej osoby na konanie pred ústavným súdom je podanie sťažnosti v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť (pozri napr. I. ÚS 120/02, I. ÚS 124/04). Zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (napr. IV. ÚS 14/03).

Ústavný súd už rozhodol, že v kontexte ustanovenia § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2

ústavy je v zásade „iným zásahom“ pre počítanie lehoty pre včasnosť podania sťažnosti (I. ÚS 161/02, I. ÚS 6/03).

Podľa judikatúry všeobecných súdov (napr. R 18/75 NS ČSSR) v konaní o výživnom dieťaťu od rodiča za dobu nepľnoletosti dieťaťa je druhý z rodičov účastníkom konania i potom, keď už dieťa dosiahlo plnoletosť.

1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 5, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 684/1998

Sťažovateľka okrem iného namietala porušenie označených základných práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 684/1998.

Pokiaľ sťažovateľka namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v označenom konaní do 7. apríla 2004, keď bol vydaný nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 281/03, ústavný súd poukazuje na ustanovenie § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde, podľa ktorého návrh nie je prípustný, ak sa týka vecí, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené, považuje sťažnosť v tejto časti za neprípustnú.

Zo sťažnosti sťažovateľky, ako aj zo spisu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 281/03 je zrejmé, že sťažovateľka sa už obrátila na ústavný súd vo veci zbytočných prietahov v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 10 C 684/1998.

O sťažovateľkinom namietanom porušení jej základného práva v uvedenom konaní rozhodol ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 281/03 zo 7. apríla 2004, ktorý nadobudol právoplatnosť 10. mája 2004.

Z uvedených dôvodov ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť sťažovateľky v tejto časti ako neprípustnú.

O vyživovacej povinnosti otca maloletej dcéry voči sťažovateľke na čas po rozvode manželstva rozhodol okresný súd rozsudkom z 29. októbra 2002. Odvolanie sťažovateľky zo 16. júna 2004 proti tomuto rozsudku krajský súd odmietol ako oneskorene podané 1. decembra 2004. Preto sťažnosť v časti smerujúcej proti konaniu vedenému okresným súdom pod sp. zn. 10 C 684/1998 treba považovať za oneskorene podanú.

2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 5, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 18/1995

a) k čl. 41 ods. 1 a 5 ústavy

Sťažovateľka v sťažnosti namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 1 a 5 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 18/1995.

Článok 41 ods. 1 ústavy priznáva ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny ako inštitútom. Táto ochrana je zabezpečená prostredníctvom predpisov z oblasti rodinného, finančného a trestného práva. Je nepochybné, že aj právo na pomoc štátu zaručené čl. 41 ods. 5 ústavy je v konkrétnej podobe rozpracované taktiež v príslušných právnych predpisoch (napr. finančného a rodinného práva, práva sociálneho poistenia). Z čl. 51 ods. 1 ústavy, ktorý obsahuje vlastné interpretačné pravidlo k niektorým ustanoveniam článkov ústavy, medzi ktoré patrí aj čl. 41 ústavy, vyplýva, že domáhať sa práv uvedených v týchto článkoch sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Sťažovateľka vidí porušenie svojho základného práva podľa čl. 41 ods. 1 a 5 ústavy v tom, že všeobecný súd „... nedokázal včasnou rozhodovacou činnosťou zabezpečiť rodičovskú starostlivosť otcom J. Š. aspoň včasným platením primeraného výživného

k rukám navrhovateľky...“, t. j. priet’ahmi v konaní všeobecného súdu, resp. jeho nečinnosťou.

Zjavným skutkovým základom sťažnosti sú zbytočné priet’ahy v konaní okresného súdu a argumentácia sťažovateľky sa vzťahuje iba na jeho nečinnosť, resp. neefektívnu a nesústredenú činnosť. Základné práva podľa čl. 41 ods. 1 a 5 ústavy zaručujú ochranu rodiny a rodičom právo na pomoc štátu. Obsahom čl. 41 ods. 1 a 5 ústavy nie je právo na konanie bez zbytočných priet’ahov, ktoré je výslovne ustanovené v čl. 48 ods. 2 ústavy. Prerokovanie vecí bez zbytočných priet’ahov teda nespadá pod ochranu čl. 41 ods. 1 a 5 ústavy.

Súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu je aj právny názor, že „zjavná neopodstatnenosť sťažnosti spočíva v nesúlade medzi jej skutkovou a právnou stránkou“ (napr. III. ÚS 203/02, III. ÚS 84/03). V danom prípade je sťažnosť podľa názoru ústavného súdu zjavne neopodstatnená, pretože medzi skutkovou stránkou veci spočívajúcou v namietaných prídlhých časových odstupoch v postupe okresného súdu pri vykonávaní jednotlivých procesných úkonov uskutočnených v označenom konaní, resp. jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou a namietaným porušením základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 5 ústavy, neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by umožňovala prijatie záveru o ich porušení.

Na základe uvedeného ústavný súd odmietol sťažnosť v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

b) k čl. 47 ods. 3 ústavy

Porušenie zásady rovnosti účastníkov podľa čl. 47 ods. 3 ústavy vidí sťažovateľka predovšetkým v tom, že okresný súd „*sústavne spôsobil priet’ahy a vyžiadaval iba doklady a dôkazy od navrhovateľky*“, ako aj v tom, že „*majetkami otca sa súd takmer nezaoberal, ani prvotnými daňovými dokladmi, ktoré od matky vyžiadaval, hoci tá mala príjem aj z podnikania aj zo závislej činnosti a otec iba z podnikania*“.

Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje občianskoprávny súd (PL. ÚS 43/95). Ústava v citovanom čl. 47 ods. 3 garantuje rovnosť účastníkov v konaní pred súdom. Rovnosť účastníkov v súdnom konaní ako prirodzený dôsledok rovnosti všetkých občanov bližšie charakterizuje § 18 prvá veta Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie. Pod rovnakým postavením účastníkov možno rozumieť iba také procesné postavenie, ktoré zabezpečí spravodlivý proces. Požiadavka spravodlivého procesu obsahuje zásadu zaručujúcu pre každú stranu v procese mať rovnakú možnosť obhajovať svoje záujmy a zároveň vylučujúcu mať možnosť podstatnej výhody voči protistrane.

Z tvrdení uvádzaných v sťažnosti ani z príloh k nej pripojených nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali záver, že okresný súd pre účastníkov predmetného konania nevytvoril rovnaké procesné podmienky. Podľa názoru ústavného súdu postup všeobecného súdu v danej veci a uplatňovanie jeho právomocí v súlade s Občianskym súdnym poriadkom nesignalizuje vo väzbe na argumentáciu sťažovateľky vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 47 ods. 3 ústavy žiadnu možnosť porušenia zásady rovnosti strán v civilnom procese. Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľkina námietka porušenia rovnosti strán v konaní pred súdom je zjavne neopodstatnená, a preto bolo potrebné sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

c) k čl. 48 ods. 2 ústavy

Pokiaľ sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v označenom konaní do 7. apríla 2004, keď bol vydaný nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 281/03, ústavný súd s poukazom na ustanovenie § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde považuje túto časť sťažnosti za neprípustnú (podrobnejšie pozri odôvodnenie v časti II bod 1 tohto uznesenia).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty (napr. I. ÚS 41/02). Tento účel spravidla nie je možné dosiahnuť po právoplatnom skončení napadnutého konania. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď bola sťažnosť doručená ústavnému súdu, už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

V danom prípade označené konanie okresného súdu skončilo 12. apríla 2007, keď okresný súd vydal rozsudok, ktorým o uplatnenom nároku rozhodol. Hoci rozsudok nie je právoplatný, lebo sťažovateľka podala proti nemu odvolanie, k namietaným zbytočným prietahom už odo dňa vydania tohto rozsudku, resp. od doručenia jeho písomného vyhotovenia, nemohlo zo strany okresného súdu dochádzať. Sťažovateľka sa obrátila na ústavný súd so svojou sťažnosťou podaním doručeným 26. júna 2007, teda v čase, keď okresný súd už svojím postupom nemohol porušovať jej označené základné právo.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd považuje sťažnosť aj v tejto časti za zjavne neopodstatnenú, a preto ju v tejto časti z tohto dôvodu odmietol.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. septembra 2007